

Milja Oksanen

RESTONOMIOPISKELIJOIDEN HARJOITTELUKOKEMUKSET

Matkailun koulutusohjelma

2016

RESTONOMIOPISKELIJOIDEN HARJOITTELUKOKEMUKSET

Oksanen, Milja
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Matkailun koulutusohjelma
Huhtikuu 2016
Ohjaaja: García, Tiina
Sivumäärä: 42

Asiasanat: harjoittelu, laadullinen tutkimus, ammatillinen kasvu, ammatillinen identiteetti, kokemuksellinen oppiminen

Opinnäytetyön aiheena oli Satakunnan ammattikorkeakoulun restonomiopiskelijoiden harjoittelukokemukset. Opinnäytetyössä tutkittiin Satakunnan ammattikorkeakoulun restonomiopiskelijoiden ja harjoittelukoordinaattorin kokemuksia harjoittelusta. Tutkimuksella haettiin kehitysehdotuksia siihen, miten harjoittelusta saataisiin entistä toimivampi. Tutkimus toteutettiin, koska aihetta ei ole tutkittu aikaisemmin Satakunnan ammattikorkeakoulussa.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Tutkimus toteutettiin haastatteluilla keväällä 2016. Opiskelijoille järjestettiin ryhmähaastattelu, johon osallistui kahdeksan henkilöä. Haastattelumenetelmänä oli puoli-strukturoitu eli teemahaastattelu, jossa esitettiin avoimet kysymykset. Harjoittelukoordinaattorin haastattelu toteutettiin strukturoituna haastatteluna, jossa esitettiin tarkat etukäteen suunnitellut kysymykset, mutta annettiin avoimet vastaukset.

Teoriaosuudessa käytiin läpi restonomian tutkintoa, matkailun koulutusohjelmaa Satakunnan ammattikorkeakoulussa ja harjoittelua osana ammattikorkeakoulututkintoa. Lisäksi käsiteltiin ammatillista kasvua, ammatillista identiteettiä ja kokemuksellista oppimista.

Opiskelijat ja harjoittelukoordinaattori pitivät harjoittelua opintojen tärkeimpänä osana. Harjoittelu vaikuttaa merkittävästi ammatillisen kasvun ja ammatillisen identiteetin kehittymiseen. Tutkimuksen tuloksista selvisi, että harjoitteluissa on kehittämisen varaa. Kehittämistä vaativiksi kohteiksi ilmenivät erityisesti harjoitteluinfo, harjoitteluun liittyvät ohjeistukset ja harjoittelun ohjaus. Enemmän yhteistyötä toivotaan Satakunnan ulkopuolella ja ulkomailla sijaitsevien yritysten kanssa. Harjoittelun ajankohtaa ja harjoittelusuunnitelman rakennetta voitaisiin harkita uudelleen. Ennen kaikkea harjoittelulle kaivataan selkeitä ja yhteneviä ohjeita, siitä toivotaan opiskelijalähtöisempää ja erityisesti kansainvälisille harjoitteluille kaivataan enemmän ohjausta. Ehdotuksena on, että harjoittelusta laadittaisiin käsikirja, jossa käydään läpi harjoitteluprosessi.

TOURISM STUDENTS' WORK PLACEMENT EXPERIENCES

Oksanen, Milja
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Tourism
April 2016
Supervisor: García, Tiina
Number of pages: 42

Keywords: work placement, qualitative research, professional growth, professional identity, experiential learning

The purpose of this thesis was to study the current status of work placement in the Degree Programme in Tourism at Satakunta University of Applied Sciences. The objective was to provide development suggestions based on the students' and the work placement coordinator's experiences. The research was necessary because it has never been studied before.

The research took place in spring 2016 and it was done by interviewing tourism students and the work placement coordinator. Eight tourism students participated in a group interview.

The theory part of this thesis consisted of information about tourism degree, practical training as a part of the University of Applied Sciences Degree, experiential learning and the significance of practical training to professional growth and identity.

The students and the work placement coordinator regard work placement as the most important part of tourism studies. It has a significant role to professional growth and identity.

The results indicated that developing the work placement is necessary. The major targets that need to be developed included the work placement info, work placement instructions and communication between students and teachers. Students wish more contacts with companies abroad and outside Satakunta. In conclusion, it was suggested that the current challenges would be solved by giving better instructions, offering more support and especially giving more specific instructions for international work placement. Satakunta University of Applied Sciences could for example write a hand book with instructions for work placement.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIMUKSEN TAVOITTEET, TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA AIHEEN RAJAUS.....	6
2.1	Tavoitteet ja tarkoitus	6
2.2	Tutkimustehtävä ja aiheen rajaus.....	6
3	MATKAILUN KOULUTUSOHJELMA.....	7
3.1	Matkailun koulutusohjelma Satakunnan ammattikorkeakoulussa.....	7
3.2	Restonomi	8
4	HARJOITTELU OSANA AMMATIKORKEAKOULUTUTKINTOA	9
4.1	Harjoittelun merkitys	11
4.2	Harjoittelu SAMK:n matkailualan koulutusohjelmassa	12
5	AMMATILLINEN KASVU HARJOITTELUN AIKANA.....	15
6	AMMATILLINEN IDENTITEETTI.....	16
7	KOKEMUKSELLINEN OPPIMINEN.....	18
8	TUTKIMUSMENETELMÄT.....	20
8.1	Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus.....	20
8.2	Haastattelu	21
8.2.1	Teemahaastattelu	23
8.2.2	Ryhmähaastattelu	24
9	AINEISTON ANALYSOINTI.....	26
10	TUTKIMUSTULOKSET.....	27
10.1	Harjoitteluinfo.....	27
10.2	Harjoittelupaikan hakeminen	28
10.3	Harjoittelusuunnitelma, -raportti ja harjoittelun loppukeskustelu	29
10.4	Harjoittelun merkitys	29
10.5	Harjoittelun ja opintojen kohtaaminen	31
10.6	Harjoittelun ohjaus.....	32
10.7	Ammatillisen kasvun ja ammatillisen identiteetin kehitys harjoittelun aikana ..	33
11	YHTEENVETO	34
12	LUOTETTAVUUSTARKASTELU	37
13	POHDINTA.....	39
	LÄHTEET.....	41

1 JOHDANTO

Harjoittelu on restonomien ammattikorkeakoulututkinnon laajin ja merkittävin opintokokonaisuus. Sen avulla sovelletaan teoriassa opittuja tietoja ja taitoja sekä saavutetaan arvokasta käytännön osaamista työelämää varten. Matkailuala kasvaa ja työmarkkinat kiristyvät jatkuvasti, jolloin vähäisen käytännön kokemuksen omaavan voi olla vaikea saada töitä. Harjoittelu edistää työllistymistä työnantajien arvostaessa entistä enemmän käytännön taitojen hallintaa. Näiden syiden takia harjoittelun nykytilaan ja sen kehittämiseen tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Työn tilaaja on SAMK eli Satakunnan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyön aiheena on Satakunnan ammattikorkeakoulun restonomiopiskelijoiden harjoittelukokemukset. Tutkimus on tarpeellinen, koska harjoitteluiden tilaa ei ole tutkittu SAMK:ssa aikaisemmin.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitä mieltä restonomiopiskelijat ja harjoittelukoordinaattori ovat harjoittelun nykytilasta ja sen toimivuudesta. Vastausta tutkimustehtävälle haetaan haastattelemalla kesällä 2015 harjoittelunsa suorittaneita restonomiopiskelijoita, joilla harjoittelu on tuoreessa muistissa tutkimusta tehdessä. Lisäksi haastatellaan harjoittelukoordinaattoria ja selvitetään hänen ajatuksiaan harjoitteluun liittyen.

2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET, TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA AIHEEN RAJAUS

2.1 Tavoitteet ja tarkoitus

Tämän työn toimeksiantaja on Satakunnan ammattikorkeakoulu. Tutkimuksen aiheena on Satakunnan ammattikorkeakoulun restonomiopiskelijoiden harjoittelukokeemukset. Työssä tutkitaan harjoittelun roolia osana ammattikorkeakoulututkintoa. Tavoitteena on restonomin ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän harjoittelun kehittäminen opiskelijoiden ja harjoittelukoordinaattorin kokemusten kautta. Tutkimuksella halutaan selvittää haastateltavien henkilökohtaisia kokemuksia harjoitteluun liittyen. Työn tarkoituksena on löytää kehitysehdotuksia siihen, miten harjoittelusta saataisiin entistä toimivampi. Tutkimus on tarpeellinen, koska aihetta ei ole aikaisemmin tutkittu Satakunnan ammattikorkeakoulussa.

2.2 Tutkimustehtävä ja aiheen rajaus

Tutkimuksen avulla etsitään vastausta siihen, millaisena Satakunnan ammattikorkeakoulun restonomiopiskelijat ja harjoittelukoordinaattori kokevat harjoittelun. Tutkimustehtävässä tarkastellaan sitä, kuinka toimivana harjoittelu koetaan ja miten sitä tulisi kehittää. Työssä tutkitaan myös, kuinka merkityksellisenä harjoittelua pidetään osana tutkintoa, ammatillista kasvua ja ammatillista identiteettiä.

Teoreettinen tausta muodostuu kirjallisuudesta ja sähköisistä lähteistä, jotka kertovat restonomin tutkinnosta, harjoittelusta osana ammattikorkeakoulututkintoa, ammatillisesta kasvusta, kokemuksellisesta oppimisesta ja ammatillisesta identiteetistä. Lisäksi käsitellään harjoittelua ja matkailun koulutusohjelmaa Satakunnan ammattikorkeakoulussa.

Tutkimustehtävään haetaan vastausta haastatteleamalla jo harjoittelunsa suorittaneita Satakunnan ammattikorkeakoulun restonomiopiskelijoita. Lisäksi haastatellaan harjoittelukoordinaattoria ja selvitetään hänen mielipiteitään ja kokemuksiaan harjoitte-

luun liittyen. Työ rajataan työn toimeksiantajaan eli Satakunnan ammattikorkeakouluun ja tarkemmin vuosikurssin 2013 restonomiopiskelijoihin, jotka ovat suorittaneet harjoittelun vuonna 2015. Näin ollen tutkimusta tehdessä heidän harjoitteluis- taan ei ole kulunut pitkää aikaa ja kokemukset ovat tuoreessa muistissa. Restonomiopiskelijoihin työ rajataan, jottei tutkimus ole liian laaja ja tutkimustulokset olisivat mahdollisimman tarkkoja.

3 MATKAILUN KOULUTUSOHJELMA

3.1 Matkailun koulutusohjelma Satakunnan ammattikorkeakoulussa

Satakunnan ammattikorkeakoulussa eli SAMK:ssa opiskelee noin 6000 opiskelijaa ja työskentelee noin 400 asiantuntijaa. Kampuksia on viisi ja koulutusta järjestetään neljällä eri paikkakunnalla: Porissa, Raumalla, Kankaanpäässä ja Huittisissa. Opinto- ja voi suorittaa hyvinvoinnin ja terveyden, palveluliiketoiminnan, logistiikan ja meriteknologian sekä teknologian alueilla. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2016.)

SAMK:n tehtävänä ja toiminta-ajatuksena on olla korkeatasoinen kansainvälinen korkeakoulu, joka palvelee maakuntaa ja sen lähistöä tarjoamalla opetusta ja ammatitaitoista työvoimaa sekä aluekehitystä kannattavaa TKI-toimintaa (tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta) elinkeinoelämän vaatimuksiin. SAMK:n visiona on olla vuonna 2020 sekä alueellisesti että kansainvälisesti arvostettu korkeakoulu. Painoal- ja ovat tulevaisuuden energiaratkaisut, innovatiiviset palvelut, hyvinvointi- ja meriosaaminen sekä korkeakouluyrittäjyys. SAMK:n arvot ovat: "teemme yhdessä tu- losta, rohkaisemme uteliaisuuteen, innostamme vastuullisuuteen ja haluamme ylittää odotukset". (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2016.)

Matkailun koulutusohjelmasta valmistutaan restonomiksi. Restonomin tutkinto on laajuudeltaan 210 opintopistettä ja sen suoritus kestää 3,5 vuotta. Opinnot on jaettu

seitsemään moduuliin, jotka sisältävät perus- ja ammattiopintoja. Matkailun koulutusohjelma rakentuu perusopinnoista (45 opintopistettä), ammattiopinnoista (105 op), vapaasti valittavista opinnoista (15 op), harjoittelusta (30 op) sekä opinnäytetyöstä ja kypsyysnäytteestä (15 op). (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2015.)

Opinnoissa keskitytään erityisesti asiakaskeskeisyyteen ja tavoitteena on, että valmistunut opiskelija osaa kohdata asiakkaan ja palvella tätä laadukkaasti. Matkailualan keskeinen arvo onkin vieraanvaraisuus. Tämä ei tarkoita ainoastaan asiakaspalvelua, vaan lisäksi matkailun palveluiden sekä tuotteiden kehittämistä kohderyhmälähtöisesti ja teemapohjaisesti siten, että huomioidaan turvallisuus, terveys, esteettisyys, eettisyys, taloudellinen kannattavuus ja ympäristötekijät. Restonomiin tulee tuntee uuden teknologian mukanaan tuomat mahdollisuudet matkailuelinkeinon tukena sekä olla kykenevä hyödyntämään niitä. Matkailun opetussuunnitelma kohdentuu vankkaan asiakas- ja elämysosaamiseen huomioon ottaen kokonaispalvelukokemuksen merkityksen asiakkaan kannalta. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2015.) Opetuksessa korostuu voimakkaasti käytännön yritystoiminta, ja opintojaksoilla toimitaan yhteistyössä eri yritysten ja matkailuhankkeiden kanssa. Opintojen tavoitteena on myös, että opiskelija osaa luoda ja kehittää elämyksellisiä sekä kestävä kehityksen mukaisia matkailupalveluja. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija hallitsee matkailualan liiketoiminnan ja kykenee työskentelemään erilaisissa alan toimintaympäristöissä asiakkaiden tarpeet huomioon ottaen. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2015.)

3.2 Restonomi

Tässä luvussa käsitellään yleisesti restonomin osaamisalueita ja työtehtäviä. Restonomi on ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut matkailu-, ravitsemis- ja talousalan asiantuntija. Restonomin tutkinto on laaja ja koulutusohjelmat eroavat toisistaan omilla erityispiirteillään. Kaikki restonomit saavuttavat opinnoissaan kokonaisnäemyksen matkailu-, ravitsemis- ja talousalasta sekä niiden kehittämismahdollisuuksista. Restonomit osaavat myös suunnitella, tuottaa, toteuttaa, kehittää ja myydä palveluja eri kohderyhmille. Palveluprosessien hallinta, alan verkostomaisen luonteen sekä ansainta- ja toimintalogiikoiden tunteminen ovat restonomien ydinosaamista. Opinto-

ja ohjaavat tulevaisuuden näkymät ja alan trendit. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2015.) Eri ammattikorkeakouluissa on erikoistumisvaihtoehtoja riippuen koulutusohjelmasta. (Suomen restonomit Ry:n www-sivut 2015).

Restonomit voivat työskennellä monissa eri tehtävissä pääasiassa matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla. Restonomin tutkinto mahdollistaa myös työskentelyn kaupallisella alalla. (Suomen restonomit Ry:n www-sivut 2015.) Työtehtäviä voivat olla esimerkiksi myynti-, vastaanotto- ja palvelupäällikkönä toimiminen tai kokous- ja kongressipäällikkönä työskentely. Kulttuurien tuntemus on myös yksi restonomien osaamisalueista. Restonomit saavat opinnoissaan laajat liiketoiminnalliset taidot, joten he voivat sijoittua moniin erilaisiin tehtäviin, joissa vaaditaan asiakaspalvelun ja myynnin hallintaa kohderyhmästä riippuen. Restonomeja työskentelee kunnallisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla sekä yrittäjinä. Ammattinimikkeitä ovat muun muassa ohjelmatuottaja, vastaanottopäällikkö, matkailuneuvoja ja revenue manager. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2016.)

4 HARJOITTELU OSANA AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTOA

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014 määrää, että ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kuuluvan ammattitaitoa edistävän harjoittelun on oltava vähintään 30 opintopistettä. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen laajuus on 180, 210, 240 tai 270 opintopistettä. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014, 3 §.) Harjoittelu on ammattikorkeakoulututkinnon laajin yksittäinen opintokokonaisuus. (Salonen 2007, 25). "Harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä." (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003, 7 §.)

Kuten Vesterinen (2002, 35) toteaa, on myös Salonen (2007, 27) sitä mieltä, että harjoittelua tulisi hyödyntää oppimisympäristönä. Harjoittelussa tulisi oppia uusia asioi-

ta sekä kehittää työelämää ja koulutuksen sisältöä. Se pitäisi nähdä laajempänä kokonaisuutena, eikä ainoastaan yhtenä opintoihin kuuluvana osana. Harjoittelun avulla pystytään kehittämään yhteistyötä opetuksen ja elinkeino- ja työelämän välillä.

Panostaminen harjoittelun ohjaukseen on paras tapa kehittää ja parantaa harjoittelun laatua sekä elinkeino- ja työelämäkontakteja. Harjoittelua tulee ohjata sekä koulun että harjoittelupaikan puolesta, jotta oppiminen harjoittelun aikana ei jää satunnaisen oppimisen varaan. Harjoittelun ohjaukseen keskittymisestä on monia myönteisiä vaikutuksia ammattikorkeakoululle. Opetus kehittyy, koulutus pysyy ajan tasalla, kuilu teorian ja käytännön välillä kaventuu, tutkimus- ja kehitystoiminnan volyyymi kasvaa, opettajien työelämäyhteydet kehittyvät sekä opettajien käytännön työelämän ammattitaito ja AMK-järjestelmän- ja tutkintojen tunnettuus lisääntyy. (Salonen 2007, 26-27.) Luojuksen (2011, 36, 38) mukaan ohjatussa harjoittelussa arviointi keskittyy ammatillisen kasvun ja toiminnan kriittiseen tarkasteluun. Harjoittelun arvioinnin päätavoitteena on verrata opiskelijan suorituksia opetussuunnitelmaan laadittuihin tavoitteisiin sekä opiskelijan ennen harjoittelun alkua asettamiin henkilökohtaisiin oppimistavoitteisiin. Ohjaus- ja palautekeskusteluiden tarkoituksena on saada selville opiskelijan tietojen ja taitojen sekä ammatillisen kasvun ja kehittymisen taso. Niissä tapahtunutta kehitystä verrataan oppimisprosessin aikaisiin tavoitteisiin.

Vesterisen (2002, 33) mukaan ammattikorkeakoulujen harjoitteluille ei ole asetettu selkeitä tavoitteita, vaan ne ovat usein ympärilyöreyttä. Tämä ei palvele muun oppimisen pohjustamista ja syventämistä. Harjoittelussa tapahtuvaa oppimista ei ole arvostettu koulutusorganisaatioissa, koska usein on viitattu siihen, että oppiminen on sattumanvaraista ja riippuu siitä, kuinka kehittynyt ja kelvollinen harjoittelupaikka on käytännön työelämän esimerkkinä. Harjoittelun aikana saavutettavaa oppimista ei ole korkeakoulutasolla tunnustettu kelvolliseksi oppimiseksi, eikä oppimisen tunnistamiselle ole annettu määritelmää. Korkeakouluissa annetaan suurempi arvo tutkitulle tiedolle ja siihen perustuvalla osaamisella kuin ammatilliselle osaamiselle, joka on hankittu omakohtaisen ammatillisen kokemuksen kautta.

Ammattikorkeakoulun opinnoissa käytännön esimerkkejä voidaan toteuttaa esimerkiksi projekteilla, harjoituksilla, asiantuntijoiden luennoilla ja yrityskäynneillä. Ves-

terisen (2002, 34) mukaan puutteena on kuitenkin, että näissä käytännön harjoitteissa opetuksen kokonaisuus, asioiden aitous ja konteksti jäävät irralliseksi. Koulussa tapahtuvat harjoitukset eivät opeta opiskelijalle vastuuta ratkaisun seurauksista eivätkä ratkaisut kerro, mitä niistä seuraa. Aitoja yhteistyökumppaneita ei ole saatavilla, vuorovaikutus ei toimi ja yleensä tilanteet päättyvät, kun oppitunti päättyy.

4.1 Harjoittelun merkitys

Ammattikorkeakoulujen ammattiopintoihin sisältyy harjoittelu sen takia, että kaikki opiskelijat saisivat käytännön kokemusta opiskeluiden aikana ja kaikilla olisi käytännön taitoja jo ennen valmistumista ja työelämään siirtymistä. (Vesterinen 2002, 34). Harjoittelu voi luoda oppimismahdollisuuksia, joiden avulla opiskelija voi soveltaa teoreettista tietoaan työelämässä. Harjoittelu opettaa opiskelijalle uusia, työelämässä vaadittavia taitoja ja tarjoaa mahdollisuuden urasuunnittelun tehostamiseen. Harjoittelun aikana luodaan kontakteja, vertaillaan kiinnostuksen kohteita ja hankitaan uutta tietoa eri mahdollisuuksista. Lisäksi harjoittelu voi vahvistaa opiskelijan itseluottamusta ja edistää työllistymistä harjoittelun jälkeen. (NCWE/CSU 2002, 6.)

Harjoittelun tavoitteissa painottuu muun muassa tietojen ja taitojen kertyminen, työkentän kokonaisuuden hahmottuminen, perehdyttäminen työn sosiaaliseen ympäristöön, käytännön työskentelytapojen omaksuminen sekä valmiuksien ja ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen. Kansainvälisessä harjoittelussa tavoitteena on lisäksi vieraisiin kulttuureihin tutustuminen sekä suvaitsevuuuden, kommunikaatiotaitojen ja kielitaidon harjoittaminen. Harjoittelun pääpaino on enemmän ammatillisessa kehityksessä kuin taloudellisessa hyödyssä. Useimmissa tapauksissa harjoittelija ei saa työstään palkkaa, mutta saa sen sijaan työkokemusta, joka on rahallista arvoa suurempaa. Lisäksi harjoittelusta saa opintopisteitä. (Nyström 2004, 4.)

Ammatillisessa harjoittelussa opiskelija pääsee oppimaan yritys ympäristössä ja saa kokemuksia aidossa työkontekstissa. Oppiminen tapahtuu aidoissa tilanteissa työn tekemisen ja omakohtaisten kokemusten kautta sekä yhteistyössä ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muiden työyhteisön jäsenten kautta. Opiskelija tiedostaa olevan-

sa oppijana työssä mukana, koska oppimisille on asetettu selkeät tavoitteet harjoittelujaksolla. Oppimistilanteita tulee järjestää mahdollisimman monipuolisesti ja opiskelijoille on tarpeen antaa erillisiä oppimistehtäviä. Opiskelijan on tärkeää suorittaa harjoittelunsa yrityksessä, joka pystyy tarjoamaan tärkeimpiin ammatillisiin opintoihin liittyviä työtehtäviä. Käytännön harjoittelua on tärkeää olla teoriaopintojen lisänä ja tukena, jotta opiskellut asiat sisäistyvät ammatilliseksi osaamiseksi. (Vesterinen 2002, 30-31.)

Harjoittelua suorittaessaan opiskelija saa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja asioita käytäntöön työpaikalla. Opiskelija saa käsitystä käytännön teoriasta ja pystyy peilaamaan kokemuksiaan suhteessa omiin aikaisempiin tietoihinsa sekä koulussa opettuihin malleihin ja teorioihin. Opiskelijalla on myös mahdollisuus omaksua täysin uutta tietoa työelämän käytännöistä, erilaisista työtehtävistä ja sosio-kulttuurisista suhteista. Näiden asioiden pohjalta opiskelija pystyy arvioimaan omaa osaamistaan ja lisäosaamisen tarvetta tulevaisuuden työnäkymiä ajatellen. On tärkeää, että harjoittelun aikana opiskelijalle syntyy mielikuvia mahdollisista työrooleista. Ne saattavat nimittäin ohjata kiinnostuksen kohteita ja näin vaikuttaa harjoittelun jälkeeseen suoritettaviin oppimistuloksiin. (Vesterinen 2002, 31.)

Opiskelijan näkökulmasta harjoittelu saattaa tarjota oppimismahdollisuuksia, joiden avulla teoreettisia tietoja voi soveltaa työelämään. Opiskelijalla on tilaisuus tutustua yrityksen työkuultuuriin, muodostaa kontakteja, vertailla omia kiinnostuksen kohteitaan sekä kerätä uutta tietoa erilaisista mahdollisuuksista - nämä kaikki tehostavat urasuunnittelua. Harjoittelu saattaa avata opiskelijalle oven työelämään opiskelujen päättymisen jälkeen. Sillä on nimittäin suuri painoarvo työmahdollisuuksien luojana, työmarkkinakelpoisuuden kohentajana ja kilpailuedun saavuttajana. Työmarkkinat kiristyvät jatkuvasti, jolloin vastavalmistuneen tai niukan työkokemuksen omaavan voi olla hankala saada töitä. (Salonen 2007, 26.)

4.2 Harjoittelu SAMK:n matkailualan koulutusohjelmassa

Harjoittelun tarkoituksena on perehdyttää opiskelija ammattiopintojen kannalta keskeisiin työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen. Harjoittelu suoritetaan

opiskelijan omaan koulutusalaan liittyvässä yrityksessä, julkisyhteisössä tai muussa sopivaksi katsotussa organisaatiossa. Harjoittelun voi suorittaa joko kotimaassa tai ulkomailla. Myös yrittäjänä työskentely käy harjoittelusta, kunhan harjoittelun ehdot täyttyvät. Harjoittelun laajuus on 30 opintopistettä, mikä tarkoittaa 800 tuntia tai noin viiden kuukauden kesto. Pääsääntöisesti harjoittelu suoritetaan yhdessä jaksossa. Harjoittelusta vähintään 750 tuntia täytyy olla varsinaisia työtunteja ja enintään 50 tuntia voidaan laskea kuuluvaksi harjoittelupaikan etsintään, raportointiin ja loppukeskusteluun. Osa harjoittelusta on myös mahdollista korvata osa-aikatyönä. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2015.) Tällöin kyse on AHOTOinnista, jolla tarkoitetaan aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Opiskelija voi tällä tavalla suorittaa osan opinnoistaan hyödyntämällä aiemmin hankittua osaamistaan. AHOTOinnilla on mahdollista nopeuttaa opintojen suorittamista, kun jo osattavia asioita ja taitoja ei tarvitse enää opiskella. (Haaga-Helian www-sivut 2015.)

Harjoittelu voi olla joko palkallista tai palkatonta. Työnantajan maksaessa opiskelijalle palkkaa, syntyy työsuhde, jolloin työnantajan tulee vakuuttaa työntekijänsä. Palkattoman harjoittelun suorittavat opiskelijat ovat vakuutettuja ammattikorkeakoulun puolesta. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2015.)

Harjoittelusta vastuussa ovat opiskelija, Satakunnan ammattikorkeakoulun ohjaaja sekä harjoittelupaikan ohjaaja. Kampuksella järjestetään harjoitteluinfoja, joihin osallistuminen ei ole pakollista, mutta se on suositeltavaa. Infoissa opiskelijalle selviää tarkemmat tiedot harjoitteluun liittyen. Opiskelijan tulee itse etsiä harjoittelupaikka. Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelija-Intranetissä on sähköinen ilmoitustaulu, jossa ilmoitetaan avoimista työharjoittelupaikoista. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2015.) Harjoittelupaikoista ilmoitetaan myös SAMK:n Ura ja rekrytointi -Facebook -sivuilla, joille löytyy syöte Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivuilta. Lisäksi osasta harjoittelupaikoista ilmoitetaan opiskelijoille suoraan sähköpostitse. (Harjoittelukoordinaattori henkilökohtainen tiedonanto 28.01.2016.)

Satakunnan ammattikorkeakoululla on yhteistyösopimuksia pääosin satakuntalaisten yritysten kanssa. Näiden yritysten kanssa on sovittu harjoitteluyhteistyöstä. Yritykset

ilmoittavat vapaista harjoittelupaikoista koululle ja toivovat löytävänsä halukkaita harjoittelijoita. (Harjoittelukoordinaattori henkilökohtainen tiedonanto 28.01.2016.) SAMK:n matkailun opiskelijat suorittavat harjoittelujaan esimerkiksi hotelleissa, matkatoimistoissa, ohjelmapalveluyrityksissä ja hostelleissa. Harjoittelijoita on vuosittain 35-40, joista kansainvälisiä harjoitteluja on keskimäärin 10-15. (Harjoittelukoordinaattori sähköposti 2.3.2016.)

Harjoitteluprosessi alkaa harjoittelupaikan etsinnällä. Paikan löydyttyä, on sen soveltuvuus hyväksyttävä harjoittelukoordinaattorilla. Tämä tapahtuu laatimalla harjoittelusuunnitelma ennen harjoittelun alkua. Harjoittelusuunnitelmassa opiskelija kertoo harjoittelupaikan ohjaajan kanssa sovituista työtehtävistä sekä omista tavoitteistaan. Harjoittelupaikan sopivuus arvioidaan niiden työtehtävien perusteella, jotka harjoittelusuunnitelmassa on esitetty. Kriteerinä on, että harjoittelupaikka mahdollistaa koulutusohjelman tavoitteiden mukaisten tietojen ja taitojen oppimisen. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2015.) Harjoittelupaikan nimeämän ohjaajan kanssa tehdään harjoittelusopimus, joka annetaan myös harjoittelukoordinaattorille. Harjoittelun aikana opiskelijan tulee arvioida omaa toimintaansa. Opiskelijalla on oikeus saada työhön perehdytystä ja palautetta harjoittelupaikalla toimivan ohjaajan puolesta. Harjoittelun suoritettuaan opiskelijan täytyy laatia loppuraportti, johon liitetään kopio harjoittelu- tai työtodistuksesta. Raportin pohjalta käydään loppukeskustelu harjoittelukoordinaattorin kanssa. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2015.)

Jos opiskelija suorittaa kansainvälisen harjoittelun eli harjoittelu tapahtuu ulkomailla, tulee edellä mainittujen asioiden lisäksi huolehtia ennen harjoittelun alkamista sosiaaliturvaan liittyvistä asiakirjoista, opintotukianomuksesta ja vakuutuksista, mikäli niitä vaaditaan. Lisäksi tulee toimittaa apurahahakemus kansainvälistä harjoittelua varten sekä kopio harjoittelusopimuksesta kansainvälisten asioiden koordinaattorille. (Satakunnan ammattikorkeakoulun laatukäsikirja, 2016.)

5 AMMATILLINEN KASVU HARJOITTELUN AIKANA

Tässä luvussa käsitellään ammatillista kasvua työelämässä suoritettavan harjoittelun aikana. Ammattikorkeakoulun harjoittelu suoritetaan työpaikalla, joten työssä kehittymisen teoriaa voidaan soveltaa myös harjoittelussa tapahtuvaan kasvuun ja kehitykseen. Luvussa kerrotaan "työstä" ja "työssä kehittymisestä", joilla tässä yhteydessä tarkoitetaan työpaikalla tehtävää harjoittelua.

Ammattikorkeakoulun tarkoituksena on tarjota opetusta, jossa yhdistyvät teoria ja käytäntö. Ammatillinen osaaminen ja käytännön taidot eivät synny koulun luokkahuoneessa järjestetyssä opetuksessa. Asiantuntijaksi kehittyminen tapahtuu käytännön kokemuksen, teoriaopintojen, opitun tiedon soveltamisen ja uuden tiedon rakentamisen vuorottelun välillä. Asiantuntijuuden syntyminen teoriapinnot ja käytännön taidot tulee saada yhdistettyä. (Salonen 2007, 26.) Ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän harjoittelun avulla pyritään tähän.

Harjoittelulla on merkittävä osa opiskelijan ammatillisessa kasvussa ja asiantuntijuuden rakentumisessa. (Salonen 2007, 26.) Ammatillisella kasvulla tarkoitetaan henkilön kehittymistä ja kasvuprosessia omassa työssään. Sen kautta hankitaan niitä tietoja, taitoja ja kykyjä, joiden avulla voidaan vastata muuttuviin ammattitaitovaatimuksiin. (Ruohotie 2002, 9.) Kasvun kannalta tärkeitä tekijöitä ovat henkilön omat havainnot ja tulkinnat työstä sekä työympäristöstä. Tärkeitä vaikuttimia ovat myös johdon tuki ja kannustus, työn kannustearvo, ryhmän toimintakyky ja työn aiheuttama stressi. Työn kannustearvoa määrittelevät työssä oppimista edistävät haasteet eli työn kehittävät piirteet. (Ruohotie 2002, 49-53.)

Työhön liittyy kasvutekijöitä. Yksi ammatillisen kasvun avainselittäjistä on kasvumotivaatio eli oppijan halu kehittää itseään ja kokeilla uutta. Tällä tarkoitetaan halua oppia uutta, ottaa vastaan haasteita ja kehittää itseään omassa työssään ja ammatissaan. Jo pelkkä työ itsessään voi tarjota mahdollisuuksia henkiseen kasvuun. Näitä mahdollisuuksia voidaan lisätä työn muotoilulla. Muutokset voivat koskea työn sisältöä tai sen jäsentymistä. Oppijalle voidaan esimerkiksi antaa enemmän itsenäistä toimintavapautta tai tehtäviä ja vastuuta voidaan tarkentaa. (Ruohotie 2002, 53.)

Työssä oppiminen tapahtuu todennäköisimmin henkilön kohdatessa haastavia tilanteita. Kehittävä vaikutus perustuu siihen, että tilanteet antavat oppimismahdollisuuksia ja motivoivat oppimaan. Oppimismahdollisuuksia antavat esimerkiksi uusi tai epäselvä tilanne. Oppimismotivaation taustalla voi olla esimerkiksi halu parantaa työssä edellytettävää osaamista. (Ruohotie 2002, 53.) Henkilöillä, joilla on myönteisiä kokemuksia koulutuksesta, on keskitasoa huomattavasti korkeampi oppimismotivaatio. Oppimismotivaation kannalta tärkeää on omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistaminen, sillä se edistää oppimista. Keskeistä on ymmärtää, miten omia heikkouksia voi kehittää ja samanaikaisesti luoda uusia vahvuuksia. Tällaisen ymmärryksen avulla omat realistiset pyrkimykset ja urasuunnitelmat on mahdollista muotoilla toteutettaviksi tavoitteiksi. Ymmärrys kehittyy, kun työntekijöille annetaan ohjausta ja tietoa omasta osaamisesta ja suorituksesta. (Ruohotie 2002, 55-56.)

Ammatillisen kasvun kannalta tärkeää on myös avun pyytäminen tarvittaessa, tärkeän tiedon erottaminen vähemmän tärkeästä ja siihen keskittyminen sekä oppimisille suotuisan ympäristön järjestäminen. Opiskeluun sitoutuminen ja omiin kykyihin ja mahdollisuuksiin uskomisen edistävät ammatillista kasvua. (Pohjonen 2005, 91.)

6 AMMATILLINEN IDENTITEETTI

Tässä luvussa esitetään teoreettisia näkemyksiä harjoittelun merkityksestä opiskelijan ammatillisen identiteetin kehittymisen kannalta. Ammatillisella identiteetillä tarkoitetaan sitä, millaisena henkilö näkee itsensä suhteessa työhön ja ammatillisuuteen sekä millaiseksi hän haluaa tulla työssään ja ammatissaan. Oman osaamisen arviointia ja esittämistä koskevia käytäntöjä on otettu laajasti käyttöön, joten nykyään vaaditaan oman osaamisen tunnistamista, sen näyttämistä ja markkinointia. Tarve tunnistaa, tehdä näkyväksi ja markkinoida omia vahvuuksiaan ja osaamistaan edellyttää tietoisuutta omasta osaamisesta ja ammatillisesta identiteetistä. Ammatilliseen identiteettiin sisältyvät myös käsitykset siitä, mihin henkilö kokee samastuvansa ja kuulu-

vansa, mitä hän pitää tärkeänä sekä mihin hän sitoutuu ammatissaan ja työssään. Siihen kuuluvat myös työtä koskevat arvot, eettiset ulottuvuudet sekä tavoitteet ja uskomukset. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2010, 26-27.)

Ammatillisen identiteetin rakentuminen alkaa jo opiskelujen aikana. Opiskelu-aika ja sen sosiaaliset ympäristöt voivat vaikuttaa merkittävästi ammatilliseen identiteettiin. Usein opintoihin sisältyvä harjoittelu vahvistaa ammatillista identiteettiä. Opiskelijat ja työnantajat ovat sitä mieltä, että osa-aikaisen työkokemuksen hankkiminen harjoittelun avulla auttaa työllistymisessä. (Kalliomäki 2011, 20.)

Käytännöt työelämässä osoittavat, että työntekijän käsitykset itsestä suhteessa työhön ja ammattiin ovat entistäkin tärkeämpiä. Nykyään työ on yrittäjämäisempää kuin ennen, minkä takia työntekijältä vaaditaan aktiivista toimintaa sekä edellytetään yksilöllisesti rakentuvaa ammatillista identiteettiä. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2010, 27.) Vesterisen (2002, 35) mukaan työssä oppiminen on konteksti- ja työpaikkasidonnaista, mutta sen yhteydessä alkaa muodostua henkilöä kehittävä ammatillinen identiteetti. Ammatillisen identiteetin kehittyessä saattaa myös syntyä halu kehittää omaa alaa.

Työssä oppimisesta ja työelämän muutoksista tehdyt tutkimukset osoittavat, että työntekijältä vaaditaan usein kohtuutontakin muuntautumiskykyä. Tämä johtaa siihen, että työelämä ei aina tarjoa mahdollisuuksia ammatillisen identiteetin ja osaamisen rakentamiselle. Saatetaan kokea uupumista, voimattomuutta ja vieraantumista, jos työelämän edellyttämät resurssit, kuten sosiaalisen tuen saanti sekä mahdollisuus työssä oppimiseen ja uusien tehtävien hallintaan ovat samanaikaisesti vähäisiä. Tällöin työhön sitoutuminen ja ammatillinen identiteetti saattavat heikentyä. Näin saattaa myös käydä, jos työssä on jatkuva kiire ja vaatimukset kasvavat liian suuriksi. Tällöin aikaa ei jää oman työtoiminnan ja sen vaikutusten pohdinnalle ja reflektoinnille. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2010, 28.) Kuitenkin, haasteelliset tavoitteet kasvattavat henkilön motivaatiota ja halua työskennellä tavoitteiden saavuttamiseksi. Tavoitteista suoriutuminen vahvistaa omanarvontunnetta ja ammatillista identiteettiä onnistumisen ja edistymisen kautta. Työn palkitsevuus ohjaa myöhempiä tavoitevalintoja ja vahvistaa sidonnaisuutta työhön. (Ruohotie 2002, 56.)

7 KOKEMUKSELLINEN OPPIMINEN

Yksi opinnäytetyön tavoitteista on tutkia, mitä mieltä opiskelijat ovat harjoittelusta oppimisympäristönä. Harjoittelun aikana oppiminen tapahtuu käytännön kokemusten kautta, joten on tässä luvussa käsitellä kokemuksellista oppimista.

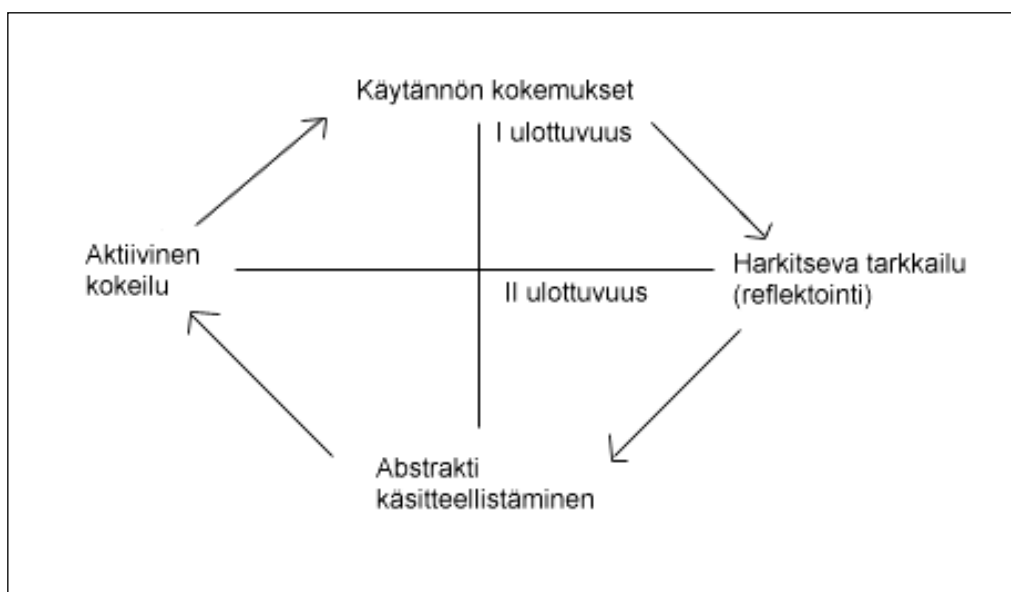
Teoriassa opitut käsitteet muuttuvat omakohtaisiksi ja sisäistyvät vasta sen jälkeen, kun ne on koettu merkittävällä tavalla yksilöllisten kokemusten tasolla. Käytännön kokemukset ja teoria yhdistyvät reflektoinnin eli oman toiminnan, sen perusteiden ja seuraamisten sekä kokemusten pohtimisen ja analysoinnin avulla. (Kohonen 1989, Ruohotie 2002, 137, 140.) Harjoittelussa nämä asiat toteutuvat, kun opiskelija pääsee soveltamaan teoriaopintoja käytännössä. Harjoittelun jälkeen omia kokemuksia reflektoidaan loppuraporttia kirjoittaessa ja harjoittelukoordinaattorin kanssa loppukustelua käydessä.

Kokemus ei itsessään vielä takaa oppimista, mutta omakohtainen kokemus on oleellinen osa kokonaisvaltaista oppimista. Ilmiön havainnointi, pohtiminen, tietoinen ymmärtäminen ja käsitteellistäminen sopivan teorian avulla on tärkeää. Käsitteet ja teoriat auttavat kokemuksen jäsentämistä, lisäävät sen tietoista hallintaa ja tuovat siihen etäisyyttä. Oppiminen voidaan nähdä jaksottaisena tapahtumasarjana, jossa omakohtainen kokemus, sen käsitteellistäminen ja pohtiminen sekä aktiivinen soveltava toiminta saavat aikaan jatkuvan kehityksen. (Ruohotie 2002, 137.) Työkokemuksista oppiminen tapahtuu jatkuvana prosessina. Toiset ihmiset ovat parempia oppimaan työkokemuksista kuin toiset. Kokemuksista oppivat ihmiset ovat kiinnostuneita ihmisten käyttäytymisestä, laitteiden toiminnasta ja asioiden etenemisestä. He ottavat vastuun oppimisesta ja muutoksesta sekä hyödyntävät ja etsivät palautetta. (Ruohotie 2002, 62.)

Kokemuksellinen oppiminen osoittaa sen, kuinka tärkeä tilanne on oppimisen edistäjänä. Oikeanlaisen materiaalin käyttö, oppimista tukevan ilmapiirin luominen ja opiskelijan menneisyyden ja tulevaisuuden kokemusten yhdistäminen auttavat oppimaan kokemuksesta. Kokemukseen tulee sisältyä jatkuvuutta ja vuorovaikutusta, jotta se johtaisi oppimiseen. Kokemuksen jatkuvuudella tarkoitetaan sitä, että jokainen

kokemus jatkaa jo aiemmin tapahtunutta kokemusta ja muokkaa jollakin tapaa niitä, jotka tapahtuvat myöhemmin. Oppimista tuottavat kokemukset eivät ole siis irrallisia yksittäistapauksia. Vuorovaikutuksella tarkoitetaan kokemuksen olevan sitä, mitä se on, sillä se toteutuu yksilön ja tämän sen hetkisen ympäristön tapahtumien kautta. (Ruohotie 2002, 138.)

David Kolbin (1984) mukaan kokemuksesta oppimiseen tarvitaan erilaisia kykyjä ja taitoja. Niitä ovat avoimuus ja halukkuus lähteä mukaan, havainnoimisen ja reflektiivisyyden taidot, analyyttiset kyvyt sekä päätöksenteon ja ongelmanratkaisun taidot. Kolb on luonut näiden taitojen ja kykyjen varaan rakentuvan syklisen prosessin oppimismallin.

Kuvio 1. Kolbin syklisen prosessin oppimismalli. 1984 (Verkko-tutor [www-sivut](http://www.sivut) 2002.)

Oppimismalli alkaa konkreettisesta kokemuksesta, siirtyy reflektiiviseen havainnointiin ja abstraktiin käsitteellistämiseen ja niiden kautta päättyy aktiiviseen kokeiluun. Kolb näkee oppimisen jatkuvasti kehittyvänä prosessina, jonka synnyttävät omakohtaisen kokemuksen pohtiminen ja käsitteellistäminen sekä aktiivinen soveltava toiminta. (Kolb 1984; Ruohotie 2002, 137.) Kokonaisvaltaiseen oppimiseen sisältyy siis neljä vaihetta: kokemuspohjainen oppiminen, pohdiskelleva havainnointi, käsitteellistäminen ja aktiivista toimintaa korostava oppiminen. (Ruohotie 2002, 138-139).

Käytännön kokemus voidaan nähdä eräänlaisena tarttumapintana, johon teoreettiset opit kiinnittyvät. Mikäli tällaista tarttumapintaa ei ole, jää teoria helposti käytännölle vieraaksi ja etäiseksi käsitteiden oppimiseksi ilman omakohtaista käytännön merkitystä. Tästä syystä teoreettinen opetus tulisi jatkuvasti yhdistää käytännön kokemukseen. (Kohonen 1989; Ruohotie 2002, 140.)

8 TUTKIMUSMENETELMÄT

8.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus

Tässä tutkimuksessa käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Laadulliseen tutkimukseen päädyttiin, koska tutkimuksen kohde on pieni, ennalta valittu määrä ihmisiä.

Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus ovat menetelmiä, joita on käytännössä vaikea erottaa toisistaan tarkkarajaisesti. Karkeasti jaettuna kvantitatiivinen tutkimus käsittelee numeroita ja kvalitatiivinen merkityksiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 136-137.) Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on kuvata todellista elämää. Kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. On yleisesti todettu, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään löytämään tai paljastamaan tosiasioita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152.) Kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta tehdessä käytetään runsaasti erilaisia laskennallisia ja tilastollisia menetelmiä. Tutkimuksessa keskitytään erilaisiin luokitteluihin, vertailuihin, syy- ja seuraussuhteisiin ja numeerisiin tuloksiin perustuvaan ilmiön selittämiseen. (Jyväskylän yliopiston Koppa [www-sivut](#) 2016.) Kvantitatiivista tutkimusta tehdessä tutkimuksen kohde on tutkijasta riippumaton. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa taas kohde ja tutkija ovat vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 23.)

Kvalitatiiviselle tutkimukselle ominaista on, että tiedonhankinta on kokonaisvaltaista ja aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Tyypillistä on ihmisten käyttäminen tiedon keruun menetelmänä. Tähän syynä on tutkijan luottaminen omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittaviensa kanssa. Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, eikä satunnaisotantaa käyttäen. (Hirsjärvi ym. 2004, 155.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään jotakin ilmiötä syvällisesti ja saamaan siitä tietoa tai etsimään uusia teoreettisia näkökulmia tilastollisten yleistysten sijasta. Tämän takia puhutaan harkinnanvaraisesta näytteestä. Merkittävää tietoa voidaan saada muutamaa henkilöä haastatteleamalla. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 58-59.) Tutkija käsittelee tapauksia ainutlaatuisina ja tulkitsee aineistoa sen mukaisesti. Ominaista onkin tutkimussuunnitelman muuttuminen tutkimuksen edetessä. Suunnitelmia muutetaan olosuhteiden mukaisesti ja tutkimus toteutetaan joustavasti. (Hirsjärvi ym. 2004, 155.)

Tyypillisiä tiedon hankinnan menetelmiä ovat muun muassa haastattelut, havainnointi ja erilaisten tekstien ja dokumenttien analysointi. (Hirsjärvi ym. 2004, 155). Havainnoinnilla tarkoitetaan sitä, kun tutkija tarkkailee tutkimuksen kohdetta ja tekee muistiinpanoja havainnoinnin aikana. (Metsämuuronen 2006, 88). Tutkijan rooli voi olla useanlainen havainnointia tehdessä. Tutkija saattaa osallistua toimivana yksilönä tilanteisiin tai hän voi tehdä havaintoja ulkopuolisena henkilönä. Usein toimintaan kuuluu piirteitä näistä molemmista tyypeistä. Havainnoinnista voidaan joko kertoa tutkittaville tai olla kertomatta. Tällöin tulee ottaa huomioon tutkimuksen eettiset ongelmat. Erilaisia dokumentteja ja aineistoja voidaan analysoida esimerkiksi tapaus-tutkimuksen keinoilla, sisällönanalyysillä tai historian tutkimuksen perinteisillä tavoilla. (Eskola & Suoranta 2005, 99, 119.)

8.2 Haastattelu

Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin haastatteluilla. Tutkimustapaan päädyttiin, koska haastattelussa kysymyksiä on mahdollista tarkentaa ja voidaan esittää lisäkysymyksiä. Tällä tavoin pyrittiin saamaan mahdollisimman kattavat ja tarkoituksenmukaiset vastaukset.

Haastattelumuotoja on olemassa monenlaisia. Haastattelu voi olla strukturoitu, puolistrukturoitu tai avoin. Strukturoitu haastattelu on useimmiten lomakehaastattelu, jossa ennalta laaditut kysymykset esitetään kaikille haastateltaville samassa järjestyksessä. Puolistrukturoidussa haastattelussa on ennalta valitut teemat, mutta kysymyksiä tai niiden esittämisjärjestystä ei ole tarkasti määritelty. Avoimessa haastattelussa taas haastattelu voi olla lähellä keskustelua, eikä haastattelija ohjaile sen kulkua. (Metsämuuronen 2006, 114-115.)

Opiskelijoiden haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna ryhmähaastatteluna, josta kerrotaan myöhemmin tarkemmin. Harjoittelukoordinaattorin näkemykset harjoitteluun liittyen selvitettiin strukturoidun yksilöhaastattelun avulla. Kysymykset oli laadittu etukäteen, mutta niihin annettiin avoimet vastaukset. Haastattelusta sovittiin sähköpostin välityksellä haastattelua edeltävällä viikolla. Haastattelu toteutettiin 28.1.2016 harjoittelukoordinaattorin työhuoneessa ja aikaa siihen kului noin 30 minuuttia.

Haastattelussa ollaan "suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa". Haastattelun etuna onkin se, että aineiston keruuta voidaan säädellä joustavasti tilanteen mukaan ja tutkittavia myötäillen. Haastattelussa aiheiden järjestystä on mahdollista muuttaa. Vastaajan ilmeet ja eleet ovat nähtävissä, joten vastausten tulkintaan on laajasti mahdollisuuksia. Haastattelussa etuna on, että vastauksia pystytään syventämään ja saatavia tietoja voidaan syventää. (Hirsjärvi ym. 2004, 194-195.)

Haastattelulla tähdätään tiedon keräämiseen ja se on ennalta suunniteltua päämäärähakuista toimintaa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 42). Haastattelussa tärkeintä on saada halutusta asiasta mahdollisimman paljon tietoa. Tästä syystä on kannattavaa antaa haastattelukysymykset tai aiheet haastateltaville jo etukäteen tutustuttavaksi. Onnistuneen haastattelun kannalta suositellaan, että haastateltavat voisivat tutustua kysymyksiin, teemoihin tai ainakin haastattelun aiheeseen etukäteen. On myös eettisesti oikein kertoa haastateltavalle, mitä aihetta haastattelu koskee. Käytännössä nämä asiat toteutuvat haastatteluluvasta ja haastattelun ajankohdasta sovittaessa. Usein ihmiset eivät edes suostu tutkimukseen, jos he eivät tiedä etukäteen, mitä se koskee. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Tätä tutkimusta tehdessä haastateltaville ei annettu haastattelukysymyksiä etukäteen, mutta heille kerrottiin tutkimuksen aihe ja tavoite.

Yksi haastattelun eduista on se, että kun haastattelusta on sovittu henkilökohtaisesti, haastateltavat harvoin enää kieltäytyvät haastattelusta tai kieltävät haastattelunsa käytön tutkimusmateriaalina. Etua on myös siitä, että haastatteluun pystytään valikoimaan henkilöt, joilla on tietoa aiheesta tai kokemusta tutkittavasta asiasta. Haastattelussa ongelmaksi saattaa muodostua vastausten niukkuus, jolloin tutkimus ei välttämättä kerro mitään tutkittavasta ilmiöstä. Haastattelun heikkoutena on myös se, että se vie paljon aikaa ja sen teko vaatii huolellista suunnittelua. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74.)

Haastatteluun liittyy myös monia virhelähteitä. Virhelähteet aiheutuvat haastattelijasta, haastateltavasta ja itse haastattelutilanteesta kokonaisuutena. Haastateltava voi esimerkiksi kokea haastattelun uhkaavana. Haastattelussa onkin taipumus antaa sosiaalisesti toivottavia vastauksia, mikä saattaa heikentää haastattelun luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2004, 194-195.)

Haastateltavien valintaa tehdessä on syytä muistaa, mitä ollaan tutkimassa. Haastateltavat tulee valita joko teemaa tai tutkittavaa asiaa koskevan asiantuntemuksen tai kokemuksen perusteella. Tärkeä tekijä on, että haastateltavalla on omakohtainen kokemus tutkittavasta ilmiöstä. (Vilka 2015, 135.) Tästä syystä tutkimukseen valittiin opiskelijoita, jotka olivat jo suorittaneet harjoittelun.

Haastateltavien henkilöiden määrä riippuu aina tutkimuksen tarkoituksesta. Haastateltavia tulisi olla niin monta kuin on välttämätöntä tarvittun tiedon saamiseksi. Kannattaa tarkkaan harkita, kuinka monta henkilöä tai ryhmää valitaan tutkimusta tehdessä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 58.) Tätä tutkimusta varten päädyttiin haastattelemaan yhteensä yhdeksää henkilöä; kahdeksaa opiskelijaa ja harjoittelukoordinaattoria.

8.2.1 Teemahaastattelu

Haastattelulajien nimekkeiden valikoima on laaja ja osittain jopa sekava. Samantapaisille menetelmille saatetaan käyttää eri nimiä ja samoilla nimillä saatetaan puhua

täysin erilaisista menetelmistä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 43.) Kuten jo aiemmin mainittiin, opiskelijoita haastateltaessa haastattelutyypinä käytettiin puolistrukturoitua eli teemahaastattelua. Kysymyksiä ei oltu laadittu etukäteen, vaan haastattelussa käytettiin tiettyjä keskeisiä etukäteen valittuja teemoja ja niihin liittyviä tarkentavia kysymyksiä. Tällä pyrittiin siihen, että saataisiin aikaan vapaamuotoista keskustelua niin haastateltavien kuin haastattelijan välillä.

Teemahaastattelun avulla pyritään löytämään tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimustehtävän tai ongelmanasettelun kannalta merkityksellisiä vastauksia. Teemahaastattelussa korostetaan haastateltavien omia tulkintoja, heidän asioille antamiaan merkityksiä ja merkitysten syntymistä vuorovaikutuksessa. Etukäteen valitut teemat perustuvat tutkittavasta ilmiöstä jo tiedettyihin asioihin eli viitekehukseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Teemahaastattelulle tyypillistä on kysymysten tarkan muodon ja järjestyksen puuttuminen. Ainoastaan haastattelun aihepiirit eli teemat ovat tiedossa. (Hirsjärvi ym. 2009, 208.) Teemahaastattelu ei ole kuitenkaan täysin vapaa, kuten syvähaastattelu. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48).

8.2.2 Ryhmähaastattelu

Opiskelijoille toteutettiin ryhmähaastattelu 09.02.2016. Haastattelu järjestettiin ammattikorkeakoulun tyhjässä luokahuoneessa, jotta häiriötekijöitä oli mahdollisimman vähän. Haastattelu kesti kokonaisuudessaan noin 45 minuuttia.

Viikko ennen ryhmähaastattelun ajankohtaa matkailun kolmannen vuoden opiskelijoille lähetettiin sähköposti, jossa pyydettiin haastatteluun osallistumista. Sähköpostissa kerrottiin tutkimuksen aiheesta ja tavoitteesta. Sähköposti lähetettiin 38 opiskelijalle, joista lopulta 8 osallistui haastatteluun. Haastateltavat valittiin vielä koulun kirjoilla olevista opiskelijoista, jotta heidät oli helppo tavoittaa. Kaikki haastateltavat opiskelivat tutkimuksen teon hetkellä SAMK:ssa viimeistä vuotta ja olivat aloittaneet opintonsa vuonna 2013. Harjoittelun kaikki olivat suorittaneet kesällä 2015. Haastateltavien joukko rajattiin näin, jotta harjoittelun suorittamisesta olisi mahdollisimman lyhyt aika ja kokemukset vielä tuoreessa muistissa. Haastateltavista kaksi oli suorittanut kansainvälisen harjoittelun, muut olivat suorittaneet harjoittelunsa kotimaassa.

Yksi haastateltavista AHOToi osan harjoittelustaan aikaisemmin hankitulla työkokemuksella.

Ryhmähaastatteluun päädyttiin, koska tutkimuksen tekoon oli käytettävissä rajallisesti aikaa. Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna, jonka aiheina olivat harjoitteluinfo, harjoittelupaikan hakeminen, harjoitteluun liittyvät raportit, harjoittelun merkitys, opintojen ja käytännön kohtaaminen, harjoittelun ohjaus sekä ammatillisen kasvun ja ammatillisen identiteetin kehitys harjoittelun aikana. Aiheet valittiin opinäytetyössä käytetyn teorian pohjalta.

Ryhmähaastattelu on tehokas tiedonkeruun muoto, koska yhtä aikaa saadaan tietoja usealta henkilöltä. Ryhmän vaikutuksesta on niin hyötyä kuin haittaakin. Ryhmästä voi olla hyötyä esimerkiksi silloin, kun kysymys on muistinvaraisista asioista. Toisaalta taas ryhmä voi estää kielteisten asioiden ilmenemisen. Ryhmässä voi myös olla hallitsevia henkilöitä, jotka hallitsevat keskustelua. Haastateltavien joukossa saattaa olla puheliaita ja niukkasanaisia henkilöitä. Nämä asiat on huomioitava, kun tehdään johtopäätöksiä ja tulkitaan tuloksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 210-211.)

Ryhmähaastattelu oli erittäin toimiva muoto tutkimusta tehdessä. Haastateltavat saivat toisiltaan tukea ja useisiin kysymyksiin saatiin laajemmat vastaukset, kun haastateltavien välille syntyi keskustelua ja joku muisti asioita, joita muut haastateltavat eivät muistaneet. Haastateltavat tunsivat toisensa hyvin entuudestaan, joten heidän välillään ei ollut jännitteitä, ja kaikki uskalsivat varmasti tuoda esille haluamansa asiat. Haastattelun aikana kävi kuitenkin selväksi, että osa haastateltavista oli puheliampia ja he osallistuivat keskusteluun enemmän kuin muutama muu. Kaikkiin kysymyksiin pyrittiin saamaan vastaukset kaikilta haastateltavilta. Tarvittaessa hiljaisemmilta haastateltavilta pyydettiin lisäkommentteja.

Haastateltavien määrä ei saa olla liian suuri ryhmähaastattelua tehtäessä. Kun haastattelut äänitetään ja ryhmään kuuluu useita haastateltavia, saattavat haastateltavien äänet sekoittua toisiinsa. (Hirsjärvi ym. 2009, 210-211.) Monet pitävätkin suurimpana ongelmana ryhmäkeskustelujen purkamista ja analyysin tekoa tallenteista. Voi olla vaikea päätellä, kuka haastateltavista on äänessä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 63.) Tästä johtuen oli hyvä, että haastatteluun osallistui vain 8 henkilöä. Äänitetyistä mate-

riaalista oli helppo tunnistaa haastateltavat, eikä päällekkäin puhumista juuri tapahtunut. Haastattelu purettiin heti haastattelun jälkeisenä päivänä, minkä ansiosta oli helpompi muistaa haastattelun kulku.

9 AINEISTON ANALYSOINTI

Tutkimusta tehdessä haastattelut nauhoitettiin. Äänitetty aineisto litteroitiin eli kirjoitettiin puhtaaksi heti haastatteluja seuraavana päivänä. Aineistoa ei litteroitu sanatar-kasti, vaan tekstistä jätettiin täytesanat pois eikä siihen merkitty esimerkiksi puheen taukoja. Litterointi on työlästä ja aikaa vievää, mutta se helpottaa tutkimusaineiston analysointia. (Vilka 2015, 137.) Haastattelut tulisi litteroida niin nopeasti kuin mahdollista, koska se parantaa haastattelun laatua. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 185). Tätä tutkimusta tehdessä harjoittelukoordinaattorin haastattelu litteroitiin samana päivänä kuin haastattelu toteutettiin. Opiskelijoiden haastattelu taas litteroitiin haastattelun jälkeisenä päivänä.

Kun tutkimus on tehty, tulee tutkimustulokset analysoida. Tämän työn analysointiin käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on menettelytapa, jolla dokumentteja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti. Dokumentteja voivat olla esimerkiksi haastattelut, kirjat, keskustelut, raportit tai lähes mikä tahansa kirjalliseen muotoon johdettu materiaali. Tällä analyysillä tutkittavasta ilmiöstä pyritään saamaan kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa etsitään tekstin merkityksiä ja pyritään kuvaamaan dokumenttien sisältöä sanallisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103-104, 106.)

Aineiston analysointi aloitettiin redusoimalla eli pelkistämällä. Analysoitava tieto voi olla esimerkiksi auki kirjoitettu haastatteluaineisto, joka pelkistetään karsimalla tutkimuksen kannalta merkityksetön pois. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-109.) Tässä tutkimuksessa aineistona olivat äänitetyt haastattelut, jotka litteroitiin. Pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä, ja se voi olla joko tiedon osiin pilkkomista tai tiivistämistä.

Pelkistämässä auki kirjoitetusta aineistosta etsitään tutkimustehtävän kysymyksiä kuvaavia ilmaisuja. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-109.) Tätä tutkimusta analysoitaessa pelkistäminen tapahtui tiivistämällä puhtaaksi kirjoitetut haastattelut. Aineistosta etsittiin ainoastaan tutkimustehtävän kannalta olennaiset asiat ja ne kirjoitettiin lyhyempään muotoon.

Aineiston klusterointia eli ryhmittelyä tehtäessä aineistosta kerätyt ilmaukset käydään tarkasti läpi, ja aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia tarkoittavia käsitteitä. Samaa asiaa kuvaavat käsitteet ryhmitellään ja kootaan luokaksi, joka nimetään luokkaa kuvaavalla nimellä. Luokitteluyksikkönä voi olla esimerkiksi tutkittavan ilmiön piirre, ominaisuus tai käsitys. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Tämän tutkimuksen analysoinnissa aineisto ryhmiteltiin haastattelun teemojen mukaan. Luokittelussa yksittäiset tekijät sisällytetään laajempiin käsitteisiin, minkä takia aineisto tiivistyy. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110). Luokittelu luo analyysille kehyksen, jonka pohjalta aineistoa voidaan myöhemmin tulkita, tiivistää ja yksinkertaistaa. Aineiston luokittelun jälkeen se useimmiten järjestellään uudelleen laaditun luokittelun mukaisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 147-149.) Tätä analyysiä tehdessä aineisto järjesteltiin vastaamaan sitä järjestystä, jossa haastattelun teemat esiintyvät työn teoriaosuudessa.

10 TUTKIMUSTULOKSET

10.1 Harjoitteluinfo

Kaikki haastateltavat olivat osallistuneet harjoitteluinfoon. Haastateltavien mielestä infossa käsiteltiin asioita melko yleisellä tasolla, eikä harjoittelukoordinaattorilla ollut tietoa kaikista asioista. Erityisesti kansainväliseen harjoitteluun liittyvistä asioista kaivattiin lisää tietoa. Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että nykyinen harjoitteluinfo järjestetään liian myöhään. Info järjestetään keväällä, ja harjoittelu pitäisi aloittaa jo kesällä. Moniin harjoittelupaikkoihin pitää hakea todella aikaisin, joten

haastateltavat olivat sitä mieltä, että infon voisi järjestää esimerkiksi ennen joulua. Hyvänä asiana haastateltavat pitivät sitä, että infossa kerrottiin, missä paikoissa opiskelijat olivat aiemmin suorittaneet harjoitteluja.

Haastateltavat toivoivat, että harjoitteluinfolosta tehtäisiin jollain tavalla suurempi ja mielenkiintoisempi tapahtuma. Ehdotuksena oli, että info järjestettäisiin jatkossa auditoriossa ja siitä tiedotettaisiin nykyistä paremmin. Haastateltavien mielestä olisi todella hyödyllistä, jos jo harjoittelunsa suorittaneita opiskelijoita tulisi infoon kertomaan omista kokemuksistaan. Olisi hyvä, jos opiskelijoilla olisi erilaisia kokemuksia, esimerkiksi osa olisi tehnyt kansainvälisen harjoittelun, osa palkattoman tai palkallisen. Harjoitteluun hakevat saisivat tällä tavalla kuulla aitoja kokemuksia, tietäisivät mitä odottaa ja mitä uskaltaa vaatia harjoittelupaikalta. Myös harjoittelukoordinaattorin mielestä nykyisestä infosta voisi tehdä seminaarin tapaisen tapahtuman, jossa opiskelijat kertoisivat harjoitteluistaan.

10.2 Harjoittelupaikan hakeminen

Haastateltavien mielestä harjoittelupaikan hakeminen oli melko vaivatonta. Kuitenkin melko epäselvää oli, millä tavoin SAMK ilmoittaa avoimista harjoittelupaikoista. Kaikki tiesivät, että silloin tällöin lähetetään sähköpostia avoimista paikoista. Ainoastaan yksi haastateltavista oli hyödyntänyt SAMK:n tiedottamaa harjoittelupaikkaa. Kukaan haastateltavista ei ollut tietoinen SAMK:n Ura ja Rekry -Facebook -sivuista ennen harjoitteluun lähtöä. Kaikille tämä tieto selvisi vasta harjoittelusta palattua. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että ulkomailla sijaitseviin harjoittelupaikkoihin pitäisi olla enemmän kontakteja. Ulkomaille harjoitteluun lähtevien on vaikea löytää riittävästi tietoa, eikä harjoittelupaikka välttämättä vastaakaan odotuksia. Toiveena oli myös, että SAMK:lla olisi yhteistyötä muidenkin kuin Satakunnassa sijaitsevien yritysten kanssa.

Harjoitteluun liittyvien ohjeistusten selkeyden kohdalla haastateltavien mielipiteet jakautuivat. Kotimaassa harjoittelunsa suorittaneet pitivät Moodlesta löytyviä harjoitteluohjeita riittävinä ja selkeinä. Ulkomailla harjoittelunsa suorittaneet taas kokivat, etteivät ohjeet olleet riittävän tarkat erityisesti vaadittavien dokumenttien osalta.

Kansainvälisen harjoittelun suorittaneet toivoivat, että kansainvälisten asioiden toimistosta valittaisiin henkilö, joka avustaisi harjoitteluiden kanssa.

10.3 Harjoittelusuunnitelma, -raportti ja harjoittelun loppukeskustelu

Harjoittelusuunnitelman haastateltavat kokivat turhana tehtävänä, joka vain on pakko tehdä. Tavoitteita oli vaikea asettaa ennen harjoittelua, erityisesti jos ei juurikaan tiennyt työtehtävistään etukäteen. Haastateltavat ajattelivat harjoittelun loppuraportin olevan hyödyllinen, koska sitä kirjoittaessa pääsi työstämään kaiken kokemansa ja tuli ajateltua enemmän kuin suunnitelmaa tehdessä. Harjoittelukoordinaattorin kanssa käydystä keskustelusta haastateltavat olivat pitäneet. Heidän mielestään keskustelussa käytiin läpi hyviä kysymyksiä ja oli hyödyllistä, että harjoittelupaikasta sai kerrottua hyviä ja huonoja puolia. Tästä on hyötyä myös tulevaisuudessa harjoittelunsa suorittaville.

Harjoittelukoordinaattori (henkilökohtainen tiedonanto 28.01.2016) kertoi harjoitteluraportin ja loppukeskustelun tarkoituksena olevan se, että pohditaan tavoitteiden täyttymistä ja mietitään, mitkä asiat edistivät tai vaikeuttivat tavoitteisiin pääsyä. On tärkeää, että opiskelija reflektoi ja pohtii omia kokemuksiaan. SAMK:lle raportilla ja keskustelulla on tärkeä merkitys, koska niiden avulla saadaan tietoa harjoittelupaikasta, työtehtävistä ja vaaditusta osaamisesta. Tämä on tärkeää opetussuunnitelmaa laadittaessa.

10.4 Harjoittelun merkitys

Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että harjoittelu on ehdottomasti tärkein opintokokonaisuus. Kun valmistumisen jälkeen alkaa etsiä matkailualan töitä, on todella tärkeää, että omaa jo käytännön kokemusta. Haastateltavat kokivat oppineensa harjoittelun aikana enemmän, kuin yhdelläkään muulla opintojaksolla. Heidän mielestään "tekemällä oppii", joten harjoittelun aikana saatavan käytännön kokemuksen kautta oppiminen on todella merkittävää. Haastateltavat kertoivat harjoittelun aikana huomaavan, pitääkö alasta ja millaisia työtehtäviä haluaisi mahdollisesti tehdä.

Haastateltavat kertoivat harjoittelun kirkastaneen kuvaa siitä, millaisiin työtehtäviin he haluaisivat tulevaisuudessa sijoittua eli heidän urasuunnittelunsa tehostui. Harjoittelun aikana selvisi, minkä tyyppisistä työtehtävistä pitää ja mikä oma ala voisi mahdollisesti olla. Käytännön kokemus koettiin erityisen hyödyllisenä tulevaisuuden suunnitelmia ja työtehtäviä ajatellen. Yksi haastateltavista oli harjoittelunsa jälkeen päättänyt haluavansa työskennellä ulkomailla ja yhdelle taas oli käynyt selväksi, ettei toimistotyö sovellu hänelle, vaan hän haluaa käytännönläheisempään työhön.

Haastateltavista kahdelle oli tarjottu töitä harjoittelupaikasta. Toinen heistä oli ottanut tarjotun työpaikan vastaan, ja työskentelee siellä osa-aikaisena opintojen ohella. Kaikki haastateltavat kokivat saaneensa hyödyllisiä kontakteja tulevaisuutta ajatellen. Erityisesti uusista kontakteista kokivat hyötyvänsä ne, jotka suunnittelivat jäävänsä töihin alueelle, jossa suorittivat harjoittelunsa.

Haastateltavat pitivät nykyistä harjoittelun määrää riittävänä. Osa heistä kuitenkin toivoi, että harjoittelu jaettaisiin lyhyempiin jaksoihin. Matkailuala on laaja ja monipuolinen, joten olisi hyödyllistä saada kokemusta monista eri paikoista. Esimerkiksi yksi haastateltavista kertoi olevansa todella tyytyväinen siihen, että oli saanut kokemusta ravintola- ja hotellialasta suorittettuaan harjoittelun kahdessa eri yrityksessä. Haastateltavat, joilla oli ollut haasteellinen ja paljon vastuuta tarjoava harjoittelu, olivat sitä mieltä, että harjoittelu on hyvä suorittaa yhdessä pitkässä jaksossa. Muuten ei ole aikaa oppia vaadittavia asioita kunnolla. Haastateltavat, joiden työtehtävät eivät olleet harjoittelussa kovin vaativia, kokivat, että muutaman kuukauden jälkeen jokainen päivä oli samanlainen eikä uutta opittavaa enää ollut. Harjoittelu on mahdollista suorittaa kahdessa osassa, mutta haastateltaville tämä selvisi liian myöhään. Esimerkiksi eräs haastateltavista olisi mielellään suorittanut harjoittelunsa kahdessa eri paikassa, mutta oli jo ehtinyt lupautumaan yhteen paikkaan, kunnes selvisi, että harjoittelu olisi ollut mahdollista tehdä kahdessa osassa. Haastateltaville oli kerrottu, että yritykset toivovat harjoittelijoiden suorittavan harjoittelun yhdessä pitkässä jaksossa. Haastateltavien mielestä asian ei pitäisi olla yrityslähtöinen, vaan opiskelijan tulisi itse saada päättää tästä. Muutama haastateltava oli myös sitä mieltä, että harjoittelun määrää voisi lisätä, jos "turhia" opintojaksoja korvattaisiin sillä.

Harjoittelukoordinaattorin mielestä opintoihin pitäisi ehdottomasti sisältyä enemmän harjoittelua. Hänen mukaansa olisi tärkeää, että opintojaksoja toteutettaisiin yhdessä työelämän kanssa. Hän kuitenkin kertoi, että harjoittelupaikoilta on tullut toiveita pitkäjaksoisesta harjoittelusta, jotta opiskelija oppii kunnolla työtehtävät, pääsee osaksi työyhteisöä ja saa enemmän hallinnan tunnetta työssä. Tämä puoltaa sitä, että harjoittelu suoritetaan yhdessä pitkässä jaksossa. Harjoittelukoordinaattori kertoi itse toivovansa ja tietää monien opiskelijoiden toivovan opintoihin kuuluvan enemmän harjoittelun kaltaista työelämään tutustumista.

10.5 Harjoittelun ja opintojen kohtaaminen

Haastateltavat kertoivat ajatusmaailmansa muuttuneen opintojen myötä. Harjoittelussa huomasi, kuinka teoriapohja tarjosi erilaisia näkemyksiä käytännön työtä tehdessä. Esimerkkinä tästä yksi haastateltava kertoi asiakkuuksien hallinnasta käsittelevästä kurssista olleen hyötyä. Teoriaopintojen ansiosta palvelu osattiin nähdä kokonaisuutena.

Haastateltavat eivät kokeneet oppineensa matkailun opinnoista konkreettisesti kovin paljon. Heidän mielestään esimerkiksi erittäin suuri puute on se, ettei SAMK:ssa opeteta varausjärjestelmien käyttöä ollenkaan. Tämä taito vaaditaan moniin matkailualan tehtäviin haettaessa ja haastateltavat pohtivat, mistä kokemusta saa, ellei koulusta. Varausjärjestelmien käyttöä ei opeteta, koska se on liian kallista.

Haastateltavat kertoivat, että joihinkin opintojaksoihin, jotka he kokevat erityisen merkittävinä, ei panosteta tarpeeksi. Esimerkkinä tästä he kertoivat alkoholioita käsittelevän kurssin, joka oli vain "pintaraapaisu" ja "äkkiä vaan käytiin läpi". Heidän mielestään juuri käytännön työelämän kannalta tärkeisiin opintojaksoihin pitäisi käyttää enemmän aikaa. Esimerkkinä tästä he kertoivat vapaavalintaisissa opinnoissa olevan tarjolla todella hyödylliseltä kuulostava alkoholin tarjoilua tapahtumissa käsittelevä kurssi, jonka voisi heidän mielestään ennemmin sisällyttää pakollisiin opintoihin. Haastateltavat eivät osanneet nimetä yhtään tiettyä opintojaksoa, jonka kokisivat erityisen toimivana tai hyödyllisenä.

10.6 Harjoittelun ohjaus

Erityisesti harjoittelunsa ulkomailla suorittaneet toivoivat lisää ohjausta koulun puolesta. Ulkomailla suoritettavaan harjoitteluun liittyy enemmän paperitöitä kuin kotimailla suoritettavaan, joten erityisesti tämän asian kanssa kaivattiin enemmän apua. Haastateltavat ehdottivat, että henkilökohtaisia neuvonta-aikoja, joissa käytäisiin läpi opiskelijan omia kiinnostuksen kohteita, voisi olla enemmän. Harjoittelukoordinaattori kertoi, että harjoitteluun liittyen löytyisi hyvin paljon kehitettävää, mikäli aikaa ja resursseja vain olisi riittävästi.

Harjoittelukoordinaattori ei ollut ottanut haastateltaviin yhteyttä kertaakaan harjoittelun aikana. Yksi haastateltavista kertoikin, että hänen harjoittelupaikallaan oltiin oltu asiasta ihmeissään ja jopa hieman näreissään. Yhteydenpidon puute johtui siitä, että harjoittelu suoritetaan kesällä, jolloin opettajilla on loma. Eräs toinen haastateltavista olisi kaivannut apua harjoittelun aikana, mutta sai sähköpostiinsa automaattisen vastauksen, jossa kerrottiin harjoittelukoordinaattorin palaavan lomalta kuukauden päästä. Ajankohdasta johtuen kouluun on vaikea saada yhteyttä harjoittelun aikana.

Nykyään matkailun opiskelijat suorittavat harjoittelunsa pääasiassa toisen opiskeluvuoden kesällä. Haastateltavat pitivät tätä niin hyvänä kuin huononakin asiana. Ajankohta on hyvä, koska kesällä monet yritykset tarvitsevat työntekijöitä ja kesällä ei ole muita opintojaksoja suoritettavana, joten opinnoista valmistuminen nopeutuu. Ajankohtaa pidettiin huonona niille, jotka lähtevät syksyllä ulkomaille vaihtopikseluun. Vaihtoon tarvittavien dokumenttien hankkimisessa tulee kiire, ja opiskelut vaihtokohteessa saattavat alkaa jo harjoittelun ollessa vielä kesken.

Myös harjoittelukoordinaattori oli sitä mieltä, että kesällä suoritettava harjoittelu on ongelmallinen yhteydenpidon kannalta. Hänen mielestään on tärkeintä, että ongelmien ilmetessä opiskelija ja harjoittelupaikan ohjaaja saavat otettua yhteyttä kouluun. Kuitenkin, jos harjoittelun aikana kaikki sujuu hyvin, hän ei pidä yhteydenpitoa harjoittelijan ja harjoittelupaikan kanssa kovin tärkeänä.

Harjoittelupaikalla kaikki haastateltavat, yhtä lukuun ottamatta, kokivat saaneensa riittävästi ohjausta. Yksi haastateltavista kertoi joutuneensa opettelemaan lähes kai-

ken itse, koska hänen ohjaajansa oli jäänyt kesälomalle. Hän ei kuitenkaan kokenut tätä kovin suurena ongelmana. Muutama haastateltavista kertoi heidän mielestään olleen huono asia, ettei heitä oltu pidetty harjoittelijana, vaan enemminkin työntekijänä. Kaikki olivat kuitenkin tyytyväisiä siihen, että olivat päässeet tekemään kunnolla töitä.

10.7 Ammatillisen kasvun ja ammatillisen identiteetin kehitys harjoittelun aikana

Kaikki haastateltavat kokivat ammatillisen kasvunsa kehittyneen harjoittelun aikana. Haastateltaville tarkennettiin ammatillisen kasvun tarkoittavan opiskelijan kehittymistä ja kasvuprosessia harjoittelun aikana sekä uusien tietojen, taitojen ja kykyjen hankkimista. Haastateltavat kertoivat harjoittelun opettaneen vastuunottoa ja sen avulla sai lisää itsevarmuutta. Yksi haastateltavista mainitsi olleensa todella yllättynyt huomattessaan, kuinka paljon rohkeus itsenäiseen työskentelyyn kasvoi. Vaikka tilanteet olivat tuntuneet haastavilta ja jopa hieman pelottavilta aluksi, niistä oli kuitenkin selvitty. Harjoittelupaikalla saatu hyvä palaute oli lisännyt varmuutta omasta osaamisesta ennestään. Kaikki haastateltavat kokivat saaneensa runsaasti uusia tietoja ja taitoja harjoittelussa.

Harjoittelukoordinaattori näkee harjoittelulla olevan todella suuri merkitys opiskelijan ammatillisen kasvun edistäjänä. Hänen mukaansa neljännes restonomeista saa ensimmäisen työpaikkansa harjoittelupaikasta. Harjoittelu rakentaa identiteettiä tietyille toimialalle ja on monelle opiskelijalle ensimmäinen kokemus siitä, millaista matkailualalla työskentely on. Harjoittelukoordinaattorin mukaan tämä rakentaa ammatillista identiteettiä todella vahvasti.

Ammatillisesta identiteetistä keskusteltaessa haastateltavat vastasivat, ettei harjoittelun aikana ehtinyt vielä ajatella asiaa niin syvällisesti. Tässä kohtaa heille tarkennettiin ammatillisen identiteetin tarkoittavan sitä, millaisena he näkevät itsensä suhteessa työhön ja ammatillisuuteen sekä millaiseksi he haluavat tulla työssään ja ammattissaan. Haastateltavat kertoivat joidenkin osa-alueiden selventyneen. Harjoittelun ja opintojen myötä he kokevat saaneensa valmiudet matkailualalla työskentelyyn. He olivat kuitenkin sitä mieltä, ettei restonomien tutkinnolla "mitään erikoista tehdä",

vaan koulutus on vain "yleinen raapaisu". Matkailualan laajojen työtehtävien takia kaikkeen työhön tarvitsee erikseen perehdytyksen. Haastateltavien mielestä käytännön kokemusten kautta oppii parhaiten.

11 YHTEENVETO

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia opiskelijoiden ja harjoittelukoordinaattorin kokemuksia harjoittelusta ja tätä kautta löytää kehitysehdotuksia siihen, miten harjoittelusta saataisiin entistä toimivampi. Asetettu tutkimustehtävä onnistuttiin ratkaisemaan toteuttamalla haastattelut, joiden avulla selvitettiin tutkittavan joukon henkilökohtaisia kokemuksia harjoitteluun liittyen.

Haastatteluiden käyttöön tutkimusmenetelmänä liittyi melko vähän rajoituksia. Suurin rajoittava tekijä oli aikataulu ja sopivan ajankohdan löytäminen haastatteluiden järjestämiselle. Tutkimusta tehdessä eettisiä ongelmia olivat tutkimusaineiston keruuseen liittyvät ongelmat, aineiston käyttö ja tutkimuksesta tiedottaminen. Ongelmat ratkaistiin siten, että haastateltaville kerrottiin tutkimuksen tarkoitus ja tavoite jo haastatteluun kutsuttaessa. Ennen haastattelun aloitusta haastateltaville kerrottiin äänittämisestä ja tulosten nimettömästä julkaisemisesta.

Tutkimus osoitti harjoittelun olevan todella tärkeä osa opintoja niin opiskelijoiden kuin harjoittelukoordinaattorinkin mielestä. Opiskelijat kokivat harjoittelun opettaneen enemmän kuin yksikään opintojakso. Harjoittelu tehosti urasuunnittelua kirkastaessaan kuvaa siitä, millaisissa työtehtävissä opiskelijat haluaisivat tulevaisuudessa työskennellä

Ammatillisen kasvun ja ammatillisen identiteetin kehittymisen kannalta harjoittelu koettiin merkittävänä. Haastateltavat kertoivat harjoittelun opettaneen vastuunottoa ja uusien tietojen ja taitojen avulla itsevarmuus kasvoi. Harjoittelu on monelle opiskelijalle ensimmäinen kokemus siitä, millaista on työskennellä matkailualalla. Tätä

kautta se rakentaa identiteettiä tietyille toimialalle ja vaikuttaa ammatilliseen identiteetin kehitykseen voimakkaasti.

Harjoitteluinfosta tiedottaminen ja sen sisältö koettiin puutteellisena. Infon ajankohta tulisi muuttaa aikaisemmaksi kuin mitä se on nykyään. Tällöin opiskelijoille jäisi enemmän aikaa harjoittelupaikan etsintään ja käytännön asioiden, kuten vuokrasopimuksen irtisanomisen, hoitamiseen. Infosta tulisi tehdä entistä suurempi ja mielenkiintoisempi tapahtuma. Se voitaisiin järjestää auditoriossa ja sinne kutsuttaisiin harjoittelun suorittaneita opiskelijoita kertomaan omista kokemuksistaan. Infossa tulisi käydä harjoitteluun liittyvät asiat yksityiskohtaisesti läpi. Käsiteltäviä asioita ovat muun muassa harjoittelun ajankohta, AHOTointi, harjoittelun kahteen osaan jakaminen, Kelalle toimitettavat lomakkeet, koulun ja harjoittelupaikan väliset sopimukset sekä kansainväliseen harjoitteluun liittyvät käytännöt. Opiskelijat toivoivat enemmän henkilökohtaisia neuvonta-aikoja, mutta niiden tarve varmasti vähentyisi, jos infossa asiat käytäisiin läpi tarkemmin. Infossa tulisi myös kertoa avoimista harjoittelupaikoista tiedottavista kanavista, kuten Ura ja Rekry -Facebook -sivuista. Tällä tavoin varmasti suurempi osa opiskelijoista hyödyntäisi koulun kautta tarjottavia harjoittelupaikkoja.

Tutkimuksesta selvisi, etteivät opiskelijat koe matkailun opintojen opettavan konkreettisesti kovinkaan paljon. Harjoittelun aikana opiskelijat olivat kuitenkin huomanneet ajatusmaailmansa muuttuneen opintojen myötä ja palvelu osattiin nähdä kokonaisuutena. Tutkimuksen tulosten pohjalta ehdotetaan, että varausjärjestelmien opetus palautettaisiin mahdollisuuksien mukaan koulutusohjelmaan. Opintojakso voisi esimerkiksi olla vapaavalintainen ja maksullinen.

Opetusta tulisi kehittää työelämälähtöisemmäksi ja yritysten kanssa tulisi tehdä tiiviimpää yhteistyötä koko opintojen ajan. Opintoihin voisi sisältyä enemmän harjoittelun kaltaisia opintojaksoja tai vaihtoehtoisesti harjoittelun jakamista kahteen osaan voitaisiin harkita. Käytännön työelämän kannalta tärkeisiin opintojaksoihin tulisi panostaa enemmän. SAMK:n tulisi pyrkiä tekemään yhteistyötä myös Satakunnan ulkopuolella sijaitsevien yritysten kanssa ja sopia niiden kanssa harjoitteluyhteistyöstä. Lisäksi ulkomaille kaivataan enemmän kontakteja.

Harjoittelun ohjaus koettiin osittain puutteellisena. Erityisesti kansainvälisen harjoittelun suorittaneet toivoivat enemmän ohjausta. Koulun kansainvälisestä toimistosta voitaisiin nimittää henkilö, joka hoitaisi harjoitteluun liittyviä asioita ja opastaisi ulkomaille lähteviä opiskelijoita. Heillä saattaisi olla paremmat valmiudet ja tiedot kansainvälisiin asioihin liittyen kuin harjoittelukoordinaattorilla. Vaihtoehtoisesti harjoittelusta vastuussa oleville henkilöille tulisi antaa tarkemmat ohjeistukset näistä asioista.

Harjoittelusuunnitelma koettiin harjoittelun kannalta merkityksettömänä tehtävänä. Suunnitelma voitaisiin mahdollisesti poistaa ja keskittyä asettamaan tarkemmat työtehtävät ja tavoitteet harjoittelusopimusta laadittaessa. Harjoitteluraporttia ja loppukeskustelua pidettiin tärkeänä ja hyvänä tapana reflektoida omaa oppimista, joten ne voidaan säilyttää ennallaan.

Harjoittelun ajankohtaa voitaisiin miettiä uudelleen. Kesällä suoritettavan harjoittelun ajankohta ei ole toimiva siinä mielessä, että yhteydenpito opiskelijan ja koulun välillä on vaikeaa. Jos harjoittelun ajankohta säilytetään ennallaan, tulisi mahdollisuus yhteydenpitoon järjestää myös kesällä.

Ennen kaikkea harjoittelulle pitäisi laatia selkeät ja yhtenevät ohjeet. Kaikille opettajille ja harjoittelusta vastaaville henkilöille tulisi antaa samat ohjeistukset. Satakunnan ammattikorkeakoulu voisi laatia esimerkiksi käsikirjan, jossa käytäisiin läpi koko harjoitteluprosessi. Harjoittelu koetaan todella tärkeänä osana opintoja, joten siihen tulisi panostaa enemmän. Harjoittelusta vastuussa oleville henkilöille pitäisi antaa enemmän aikaa ja resursseja harjoitteluun liittyvien tehtävien hoitamiseen.

12 LUOTETTAVUUSTARKASTELU

Tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltaessa puhutaan reliabiliteetista ja validiteetista. Reliabiliteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimusta toistettaessa sillä saadaan sama tulos kuin aiemmalla tutkimuskerralla. Validiteetissa taas keskeisenä luotettavuussisältönä on se, mitä on tarkoitus mitata. (Metsämuuronen 2006, 56.) Tämän tutkimuksen luotettavuutta voidaan pitää hyvänä. Jos tutkimus toistettaisiin samoille henkilöille, tutkimustulokset olisivat mitä luultavimmin samat. Tutkimuksen avulla saatiin myös hyvin vastaukset tutkimustehtävään.

Laadullisessa tutkimuksessa pääasiallinen luotettavuuden arvosteluperuste on tutkija itse ja tästä johtuen luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. Laadulliset tutkimukset ovatkin yleensä henkilökohtaisempia ja enemmän tutkijan omaa pohdintaa sisältäviä kuin kvantitatiiviset tutkimukset. (Eskola & Suoranta 2005, 210-211.) Tutkijan on tärkeää pysyä objektiivisena tutkimusta tehdessä, eivätkä hänen omat mielipiteet ja kokemukset saa vaikuttaa tutkimukseen ja tuloksiin. Tutkittava aihe oli tutkijalle läheinen ja omakohtainen, joten nämä seikat ovat erityisen tärkeitä luotettavuutta tarkastellessa.

Luotettavuutta tarkastellessa täytyy myös pohtia aineiston riittävyttä ja analyysin kattavuutta. Laadullista tutkimusta suunniteltaessa on ennalta vaikea määrittellä riittävän aineiston kokoa. Aineiston riittävyys voidaan todeta esimerkiksi saturaation eli kylläntymisen avulla. (Eskola & Suoranta 2005, 215.) Tällä tarkoitetaan sitä, että aineistoa on riittävästi, kun uudet tapaukset eivät enää tuota uutta tietoa tutkittavan asian kannalta. (Eskola & Suoranta 2005, 62). On vaikea sanoa, olisiko tutkimukseen saatu uutta tietoa, jos näyte olisi ollut suurempi. Tämä on mahdollista, mutta haastattavien antamat vastaukset olivat jo nyt todella yhteneviä. Analyysin kattavuudella tarkoitetaan sitä, että tulkintoja ei perusteta aineistosta tehtyihin satunnaisiin poimintoihin. (Eskola & Suoranta 2005, 215). Tässä asiassa tutkimusta voidaan pitää luotettavana, koska analyysiin käytettiin lähes koko haastatteluaineisto. Tutkimuksen tuloksia ei kuitenkaan voida yleistää koskemaan kaikkia restonomiopiskelijoita, koska tutkittava joukko on niin pieni. Matkailun opetussuunnitelma uudistettiin vuonna

2012, joten tulokset voisivat olla erilaiset, jos tutkimus olisi toteutettu aiemmin tai myöhemmin.

Yksi haastattelun eduista on se, että haastateltavan ilmeitä ja eleitä ovat voidaan käyttää hyödyksi vastausten tulkinnassa. (Hirsjärvi ym. 2004, 194). Tätä tutkimusta varten tehdyissä haastatteluissa ei huomioitu vastaajien ilmeitä eikä eleitä, mikä heikentää haastattelujen ja tutkimuksen luotettavuutta.

Ryhmähaastattelun ongelmana voidaan pitää sitä, kun muutama henkilö hallitsee keskustelua. Ryhmään kuuluvien henkilöiden välinen vuorovaikutus ja suhteet vaikuttavat siihen, kuka puhuu ja mitä sanotaan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 63.) Ryhmähaastattelua tehdessä haastateltavilla ei vaikuttanut olevan vaikutusta toisiinsa kielteisessä mielessä. Haastateltavat tunsivat toisensa, joten tunnelma oli rento ja kaikki uskalsivat tuoda esille mielipiteensä. Osa haastateltavista kuitenkin osallistui keskusteluun muita haastateltavia enemmän, mikä hieman heikentää tutkimuksen luotettavuutta.

Ennen varsinaisia haastatteluja tutkijan tulisi tehdä esihaastatteluja. Niiden tarkoituksena on testata haastattelurunkoa, kysymysten muotoilua ja aihepiirien järjestystä. Koehaastatteluiden jälkeen näitä voidaan vielä muuttaa. Tällä tavoin varsinaiset haastattelut eivät sisällä niin paljon virheitä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 72-73.) Haastatteluja ei testattu tutkimusta varten ennen varsinaisia haastatteluja. Tästä johtuen moniin kysymyksiin saatiin samankaltaisia vastauksia. Esihaastatteluiden avulla haastattelukysymyksistä oltaisi voitu saada tarkempia ja vastauksista laajempia.

Tämä tutkimus kohdistui vain pieneen joukkoon opiskelijoita. Eri koulutusohjelmien opiskelijoiden kokemukset harjoittelusta saattavat erota toisistaan. Tutkimuksen kohteena olivat restonomiopiskelijat, joilla oli käytössä matkailun uusi opetussuunnitelma. Tulokset saattaisivat olla erilaiset, jos tutkimus olisi toteutettu esimerkiksi vuoden aikaisemmin opiskelijoille, joilla oli käytössä eri opetussuunnitelma. Jos tutkimus toteutettaisiin jatkossa vuosittain, selviäisi, vaikuttaako uuden opetussuunnitelman vakiintuminen tuloksiin.

Ei ole varmuutta siitä, ymmärsivätkö haastateltavat täysin mitä tarkoittavat käsitteet "ammattillinen kasvu" ja "ammattillinen identiteetti". Käsitteet olisi mahdollisesti pitänyt määritellä paremmin, jotta haastattelun kysymyksiin olisi saatu kattavammat vastaukset.

13 POHDINTA

Tutkijalle työn aihe tuli ajankohtaiseksi keväällä 2015, kun oli aika etsiä harjoittelu-paikkaa. Tällöin tuli huomattua joitain puutteita erityisesti ohjeistuksissa. Haastatteleja tehdessä olikin todella tärkeää pitää mielessä, ettei haastateltavia ohjailtu antamaan omien kokemusten mukaisia vastauksia. Tässä onnistuttiin melko hyvin, eikä tutkijan omien näkemysten annettu vaikuttaa tutkimukseen.

Opinnäytetyötä kirjoittaessa ja tutkimusta tehdessä korostui suunnittelun tärkeys. Tutkimussuunnitelma ei ollut riittävän tarkka ennen työn aloitusta. Riittävästi aineistoa ja lähteitä olisi pitänyt etsiä jo ennen kirjoitusprosessin aloitusta. Uusien lähteiden löytäminen osoittautuikin melko vaikeaksi, minkä vuoksi työn teko hidastui. Riittämätön suunnittelu tuli myös esille haastatteleja tehdessä. Erityisesti harjoittelu-koordinaattorin haastattelua varten kysymykset olisi pitänyt muotoilla tarkemmin, koska nyt haastattelusta ei saatu irti niin paljon tietoa kuin oli toivottu. Haastattelusta myös kertyi paljon tutkimuksen kannalta merkityksetöntä tietoa, koska kaikki haastattelukysymykset eivät olleet sidoksissa teoriaan.

Opinnäytetyön kirjoitus opetti erityisesti ajankäyttöä ja työtapojen suunnittelua. Prosessi on yllättävän pitkä ja aikaa vievä. Mahdollisia tulevaisuudessa tehtäviä tutkimuksia varten tulee varata enemmän aikaa ja suunnitelmista täytyy tehdä tarkempia. Opinnäytetyön haastavin ongelma olikin tiukka aikataulu tutkimuksen toteutuksen kanssa. Tämä on suurin syy sille, miksi tutkimusta varten ei tehty riittävän hyvää suunnitelmaa. Haastatteluiden järjestämiselle oli aikaa vain muutama viikko ja niille oli vaikea löytää sopivaa ajankohtaa. Jos tutkimuksen teolle olisi ollut käytettävissä enemmän aikaa, tuloksista olisi voitu saada kattavammat.

Satakunnan ammattikorkeakoulu pystyy varmasti hyödyntämään tutkimuksen tuloksia harjoitteluja kehittäessään. Tutkimuksesta selvisi harjoittelun olevan opiskelijoiden mielestä merkittävin osa opintoja ja yhden haastateltavan sanoin ilman sitä "koulutus olisi aika pelleilyä". Oli positiivista huomata, että harjoittelu kirkasti kaikkien opiskelijoiden kuvaa siitä, mitä he haluaisivat tulevaisuudessa tehdä ja näin ollen heidän ammatillinen identiteettinsä selkeytyi. Tämä osoittaa harjoittelun tärkeyden osana ammattikorkeakoulututkintoa.

LÄHTEET

- Eteläpelto, A., Onnismaa, J. 2010. Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Vantaa. Hansaprint Oy.
- Haaga-Helian opinto-opas. Viitattu 2.3.2016. <http://www.haaga-helia.fi>
- Harjoittelukoordinaattori, 2016. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Pori. Henkilökohdallinen tiedonanto 28.1.2016.
- Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. osin uud. p. Helsinki. Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.
- Jyväskylän yliopiston Koppa-sivut. Viitattu 4.3.2016. <https://koppa.jyu.fi>
- Junnila, E. 2.3. 2016. LIKU:n Porin toimipisteen harjoittelukoordinaattori. Vastaanottaja: milja.oksanen@student.samk.fi. Lähetetty 2.3.2016 klo 11.18. Viitattu 2.3.2016
- Kalliomäki, A. 2011. Ammatillinen identiteetti korkeakouluopiskelijoilla. Tarkastelussa sosiaali- ja terveystieteet. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 31.1.2016. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201103161896>
- Kohonen, V. 1989. Opettajien ammatillisen täydennyskoulutuksen kehittämisestä kokonaisvaltaisen oppimisen viitekehyksessä. Teoksessa S. Ojanen (toim.), Akateeminen opettaja. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Täydennyskoulutusjulkaisuja No 4.
- Luojaus, K. 2011. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksen toimintamalli. Ohjaajien näkökulma. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Viitattu 1.2.2016. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8315-8>
- Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- NCWE/CSU. The National Centre for Work Experience. 2002. Laadukas harjoittelu: Käsikirja harjoittelun ohjaukseen ja työkokemuksen hyödyntämiseen. Viitattu 22.4.2015 <http://www.helsinki.fi>
- Nyström, S. Uralla eteenpäin - kansainvälinen harjoittelu asiantuntijaksi kehittymisen ja työllistymisen näkökulmista. 2004. Viitattu 31.1.2016 <http://www.cimo.fi>

Pohjonen, P. 2005. Työssäoppiminen: ammatillisen osaamisen perusta. Jyväskylä. PS-kustannus.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista. 2014. A18.12.2014/1129

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista. 2003. 352/2003, 7 §

Verkko-tutor sivut. Viitattu 24.4.2016. <http://www15.uta.fi>

Vesterinen, M-L. 2002. Ammatillinen harjoittelu osana asiantuntijuuden kehittymistä ammattikorkeakoulussa. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 20.4.2015.
<http://urn.fi/URN:ISBN:951-39-1300-7>

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä. PS-kustannus.

Ruohotie, P. 2002. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Helsinki. Werner Söderström Osakeyhtiö.

Salonen, P. 2007. Harjoittelusta AMK-opintojen kuningas. Harjoittelun kehittämiss-hankkeen 2004-2006 loppuraportti. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.4.2015.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5107-63-9>

Satakunnan ammattikorkeakoulun Hakijan opas, AMK-tutkinnot 2015-2016. Viitattu 5.1.2016. <http://www.hakuopas.samk.fi>

Satakunnan ammattikorkeakoulun laatukäsikirja. ME71109 Harjoittelu. Viitattu 4.1.2016. <http://www.samk.fi>

Satakunnan ammattikorkeakoulun Moodle. Matkailun koulutusohjelman harjoittelu-pohja. Viitattu 20.4.2015. <http://www.moodle2.samk.fi>

Satakunnan ammattikorkeakoulun Oiva-opiskelijaintra. Viitattu 18.4.2015.
<http://www.samk.fi>

Satakunnan ammattikorkeakoulun SoleOPS. Matkailun opetussuunnitelma. Viitattu 18.4.2015. <http://www.samk.fi>

Satakunnan ammattikorkeakoulun sivut. Viitattu 18.4.2015 & 5.1.2016
<http://http://www.samk.fi>

Suomen restonomit Ry:n sivut. Viitattu 18.4.2015. <http://www.sure.fi>

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi